

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการบริหารจังหวัด โดยการรวมจังหวัดพะนนครและธนบุรี เป็นจังหวัดเดียวกันในปี พ.ศ.2514 มีผลให้การกิจของเทศบาลนครหลวงกับเทศบาลนครธนบุรีถูกควบรวมไปด้วย และได้ดำเนินการ จนกระทั่งมีประกาศของคณะกรรมการปฎิรูป ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ให้จัดรูปแบบการปกครองเป็น “กรุงเทพมหานคร” โดยรวมราชการบริหารส่วนภูมิภาคและราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รวมทั้งให้มีฐานะเป็นจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นข้าราชการมาจากการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการรัฐมนตรี และมีสภากrüงเทพมหานคร มาจากการเลือกตั้งเขตละ 1 คน รวมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอีกจำนวนหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม หลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ.2516 รัฐได้แก้ไขรูปแบบการปกครองกรุงเทพมหานครให้เป็นการปกครองของประชาชนมากขึ้น ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518 ให้กรุงเทพมหานครเป็นทบวงการเมือง มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นครบทั่ว รวมทั้งกำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งเป็นฝ่ายบริหาร ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีสภากrüงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อทำหน้าที่ออกกฎหมายของท้องถิ่น โดยสมาชิกสภากrüงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 แต่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งได้ครบวาระ เป็นผลเนื่องมาจากเกิดความแตกแยกในฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติของกรุงเทพมหานคร รัฐบาลจึงเข้ามาควบคุมโดยให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากrüงเทพมหานครมาจากการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หลังจากนั้น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้มีขึ้นอีกครั้งในปี

พ.ศ. 2528 และดำเนินการมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2528 – 2547) โดยมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งสิ้น 7 ครั้ง

สำหรับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร 6 ครั้งแรกที่ผ่านมา จะพบว่า ประชาชนให้ความสนใจการเลือกตั้งทั้องถี่นมากขึ้น รวมทั้งพฤติกรรมการตัดสินใจของประชาชนในกรุงเทพมหานครอาจไม่เป็นไปตามกระแสของการเมืองระดับชาติทุกครั้งไป ยกตัวอย่างจาก การการเลือกตั้งเมื่อปี 2528 ซึ่งอยู่ในระยะที่พระบรมราชิปัตย์กำลังได้รับความนิยมสูง และได้ส่งผู้สมควรรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ นายชนะ รุ่งแสง แต่ไม่สามารถชนะ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่ลงสมัครเลือกตั้งในนามกลุ่มรวมพลังได้ การเลือกตั้งภายหลังจากนั้น ประชาชนก็ได้ให้ความสนใจกับผู้สมควรอิสรภาพมากขึ้น อาทิเช่น ดร.พิจิตต์ วัตถุล ซึ่งได้รับการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2539 ดังนั้น การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในแต่ละครั้ง ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจึงขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยในช่วงเวลาดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการเมืองระดับชาติ คุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง สองก้าพรุ่งหรือกลุ่ม เป็นต้น ผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงมักไม่สามารถคาดการณ์ได้โดยง่าย เพราะประชาชนในกรุงเทพมหานครสามารถได้รับและกรองข่าวสาร ข้อเท็จจริงได้รวดเร็วและมากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน

นอกจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น การเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานครยังแตกต่างจากการเลือกตั้งทั้องถี่นอื่น ๆ เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างหรือขยายฐานอำนาจทางการเมืองจากระดับท้องถิ่นขึ้นไปเชื่อมต่อกับการเมืองระดับชาติได้ และประการสำคัญคือ หากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งคนใดได้เข้ามารับราชการของกรุงเทพมหานครแล้ว ก็ถือเป็นการสร้างความได้เปรียบทั้งในแง่ของบุคคลผู้นั้นเองและเป็นการสร้างความได้เปรียบให้แก่พระบรมราชูปถัมภ์ที่หวังจะสร้างฐานการเมืองในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2547 ทั้งนี้ ก็เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเมืองระดับชาติในปี พ.ศ.2548

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครขณะนี้ จึงมีผลให้หลายพระบรมราชูปถัมภ์ กระตือรือร้นที่จะส่งคนลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อสร้างฐานอำนาจในท้องถิ่นสำหรับการแข่งขันในการเมืองระดับชาติทั้งพระบรมราชูปถัมภ์ไทย พระบรมราชิปัตย์ และพระบรมราชูปถัมภ์ไทย อย่างไรก็ตาม

สภาพแวดล้อมทางการเมืองระดับชาติในขณะนั้นอยู่ในยุคอำนาจเบ็ดเสร็จของรัฐบาลทักษิณชีว์ไม่มีกลุ่มการเมืองใดมาควบคุมอำนาจได้ ทำให้พรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคร่วมกับอีกข้างอำนาจหนึ่งต้องสร้างฐานอำนาจในกรุงเทพมหานคร พรรคร่วมกับอีกข้างหนึ่งเปิดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้แก่ “นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน” อดีตนักบริหารมืออาชีพที่ประสบความสำเร็จ และเข้าสู่การเมืองเป็นครั้งแรก รวมทั้งยังมีผู้สมัครอีกหลายคนที่เคยปฏิบัติงานในการเมืองระดับชาติ ล้วนหันมาสนใจการเมืองท้องถิ่นกันมากขึ้น ผลให้การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครครั้งนี้เป็นพื้นที่ซึ่งชิงฐานอำนาจกันอย่างคึกคัก อันเนื่องมาจากรัฐบาลได้รับอำนาจไว้ในการเมืองระดับชาติไว้เรียบร้อยแล้ว นอกจากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะเป็นพื้นที่ซึ่งชิงฐานอำนาจระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนกระ scand ความนิยมใน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้เป็นอย่างดี

การศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นของกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2547 เป็นการศึกษาจากปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ บริบททางการเมืองระดับชาติในช่วงเวลานั้น และบริบททางการเมืองท้องถิ่นในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัคร นโยบาย ฐานคะแนนเสียง รวมไปถึงการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจึงเป็นพื้นที่สำคัญที่ใช้ชิงฐานอำนาจทางการเมืองให้อยู่ในสภาพะสมดุลระหว่างข้าวอำนาจระหว่างฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล ซึ่งรวมไปถึงทุกฝ่ายที่ไม่ต้องการรัฐบาลชุดนี้ และอาจกล่าวได้ว่า การชนะการเลือกตั้งของ นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน อาจเกิดขึ้นโดยอาศัยกระ scand ความขัดแย้งทางการเมือง ประกอบกับคุณสมบัติของตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเอง ล้วนเป็นองค์ประกอบต่อการตัดสินใจของประชาชน นอกเหนือนี้ การศึกษาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ยังจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร และเพื่อเป็นแนวทางของกระบวนการทางการเมืองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครภายใต้สภาพแวดล้อมทางการเมืองระดับชาติอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อทราบถึงลักษณะของการเลือกตั้งท้องถิ่นในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทราบถึงบทบาทของกลุ่มการเมือง และอิทธิพลของการเมืองระดับชาติที่มีต่อ
เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2547
3. เพื่อสามารถเข้าใจและอธิบายการตั้งคุณลักษณะทางการเมืองของท้องถิ่นต่อ¹
การเมืองระดับชาติและพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานครปี พ.ศ.2547 ได้

ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาถึงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2547 เกี่ยวกับปัจจัยทางสถานการณ์ทางการเมือง ระดับชาติและกลยุทธ์การแข่งขันของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ.2547 ด้วยการศึกษากลุ่มการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ ได้แก่ พรบคการเมือง กลุ่มการเมือง และผู้สมัครอิสระ รวมทั้งสภาพทางการเมืองระดับชาติ เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การซ่องซิงอำนาจระหว่างข้าวอำนาจในการเมืองในขณะนั้นและเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การสำรวจเอกสารต่าง ๆ อาทิ เช่น หนังสือ
บทความ ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ สถิติ และวิทยานิพนธ์

สมมุติฐานในการวิจัย

1. การเมืองระดับชาติมีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งท้องถิ่น
2. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของผู้เลือกตั้งมีลักษณะเป็นการเลือกตั้งเพื่อต่อรองดูด
อำนาจระหว่างการเมืองระดับท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการเมืองท้องถิ่นกรุงเทพมหานครในช่วงปี พ.ศ. 2547
2. ทำให้ทราบถึงกระบวนการมีส่วนร่วมและความตื่นตัวของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
3. ทำให้เข้าใจลักษณะของการเมืองท้องถิ่นและอิทธิพลต่อการตัดสินใจของพุทธิกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ของประชาชนในท้องถิ่น

